

NIEUWSBRIEF 20, april 2014

Van de voorzitter

Het is al weer even geleden dat de laatste nieuwsbrief van de HVPA in uw digitale postbus viel. In de tussentijd heeft de HVPA het al veel besproken lespakket project met succes afgerond. Alle basisscholen in het gebied van de Prins Alexanderpolder – de openbare school Jan Antonie Bijloo beet op 30 januari jl. het spits af – kunnen met dit lespakket in een aantal lessen op een gestructureerde manier aandacht besteden aan verleden, heden en toekomst van polders in het algemeen en de polder Prins Alexander in het bijzonder. Het pakket, dat op een frisse en vrolijke manier is vormgegeven door Marlous van Bremen in de huisstijl van de HVPA, omvat een lesbrief met veel achtergrondinformatie voor de docent, een dvd met fotomateriaal, en een affiche en ansichtkaart met 'De groeten van Prins Alexander' voor alle leerlingen van de groepen 6, 7 en 8. Daarnaast vond in maart een drukbezochte bijeenkomst (in combinatie met de algemene ledenvergadering van de HVPA) plaats in het gebouw van deelgemeente Prins Alexander. Er werd aandacht besteed aan de renovatie van de Prinses Margrietflat door Woonstad Rotterdam en de visie van een aantal bewoners op dat project. Ook kwam, niet toevalligerwijs in het gebouw van de deelgemeente, de 39-jarige geschiedenis van de deelgemeente aan bod. Met de instelling van gebiedscommissies is immers een einde gekomen aan deze vorm van bestuurlijke decentralisatie. De HVPA vond het uitermate gepast, stil te staan bij dit feit. Uiteindelijk is immers de deelgemeente Prins Alexander, uiteraard in samen-

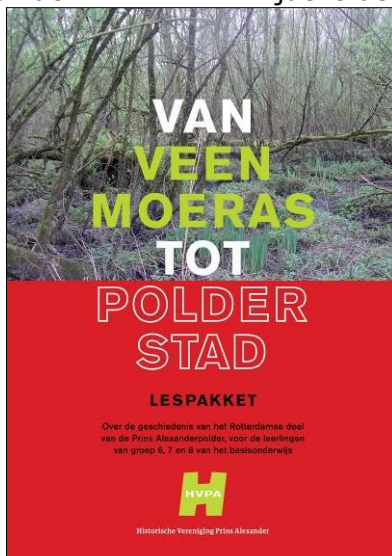
werking met andere partijen, na de al eerder ingezette bouw van Het Lage Land en Ommoord, zeer sterk betrokken geweest bij de opzet van alle andere wijken in de polder, tot en met Nesselande. Daarmee heeft de deelgemeente plaatsgemaakt voor een nieuwe polderstad met circa 94.000 inwoners. En met het Alexandrium is een winkelcentrum neergezet dat jaarlijks liefst 14 miljoen bezoekers trekt. Wie had dat aan het begin van de jaren tachtig gedacht, staand in een van de weilanden langs de Hoofdweg? Ambitie is iets wat men de deelgemeente Prins Alexander in ieder geval niet heeft kunnen ontzeggen.

Tijdens de allereerste vergadering van de deelgemeenteraad van wat toen nog Rotterdam Oost heette, op 8 januari 1975, constateerde de Rotterdamse PvdA-wethouder Wim van der Have het volgende: "Bestuurlijke decentralisatie is enerzijds het bestuur dichterbij de mensen brengen, anderzijds de mensen dichterbij het bestuur brengen, m.a.w. spreiding van macht. Twee voorwaarden kunnen voor het slagen van de bestuurlijke decentralisatie gesteld worden: 1. Het

gemeentebestuur moet bereid zijn de macht te spreiden; 2. De bevolking moet actief mee willen werken aan het gedecentraliseerd bestuur."

Voor een evaluatie van het werk en het einde van de deelgemeente Prins Alexander is het wellicht nog te vroeg. Maar in dit dubbeldikke voorjaarsnummer van de nieuwsbrief wordt in ieder geval vanuit een aantal perspectieven teruggekeken op de deelgemeente Prins Alexander. Daarnaast vindt u een aantal andere wetenswaardige artikelen in dit nummer.

Onno de Wit

HVPA AGENDA 2014

Donderdag 19 juni

Lezingavond

Dinsdag 7 oktober

Lezingavond

Donderdagavond 27 november of
zaterdagochtend 29 november
lezing

Zaterdag 13 en zondag 14 september

Open Monumentendag Rotterdam en de
landelijke Open Monumentendag 2014.
Het thema is dit jaar: 'op reis'.

De programma's volgen in het begin van
de zomer.

CONTRIBUTIEBETALING 2014

Het bestuur vraagt de leden die de HVPA
lidmaatschapsbijdrage 2014 nog niet
betaald hebben om dit vóór medio april
2014 over te maken op bankrekening-
nummer

NL 18 RABO 0140 2657 08 t.n.v.

Historische Vereniging Prins Alexander.
Het lidmaatschap tot 65 jaar bedraagt
€ 15,- per persoon. Het 65+
lidmaatschap is € 12,- per persoon.

ANTJE EN DIRK

Onno de Wit

Ik kom nog even terug op de HVPA-
nieuwjaarsgroet van afgelopen januari,
de Ansichtkaart van Dirk uit Kraling-
seveer aan Antje aan de Ommoordseweg
in Hillegersberg met de tekst: "Antje ik
komt Dinsdagavond naar u toe een
nachje, Groeten van Dirk."

We stelden toen expliciet de vraag of
Antje en Dirk het geluk vonden in de
polder, maar konden die vraag toen
(nog) niet beantwoorden. Inmiddels wel,
dankzij zeer uitgebreid speurwerk van
Hans Hamakers van de historische
commissie "De Ommoordse Polder" van
de Bewonersvereniging "Heide-Bes",
Paul Weyling van de Historische
Vereniging Capelle aan den IJssel, en
Wim Heistek van de HVPA. En het
antwoord is: ja!

Veebedrijf

Om nog even het geheugen op te
frissen: de in onvervalst Rotterdams
geschreven mededeling bevond zich op
een Ansichtkaart die in Kralingseveer en
vervolgens in Hillegersberg op maandag
22 augustus 1904 werd afgestempeld.
Antje was de 27-jarige mejuffrouw Antje
de Vogel. Antje woonde met haar moe-
der, de weduwe Trijntje de Vogel, en
haar één jaar jongere broer Zeger op de
boerderij. Haar oma, Hermina Kroon-
Prosman, was in maart van dat jaar
overleden. De boerderijwoning met
waarschijnlijk een veebedrijf aan de
Ommoordseweg 262, bevond zich op een
perceel van de drooggevalle polder-
grond dat in 1874 was verkocht.
Hermina erfde de boerderij in 1886 na
het overlijden van haar man Abraham
Kroon, en vader van de eerste bewoners
Johannes Kroon en Aagje Molenaar, die
er sinds 25 juli 1875 woonden.

Verjaardag

In 1901 wordt de boerderij grootscheeps
verbouwd. Er wordt een achterhuis
aangebouwd en er komt een schuur bij.
Het is speculeren, maar hebben Antje en
Dirk elkaar toen ontmoet? We weten
inmiddels dat Dirk, volledige naam Dirk
Adrianus van den Oever, op 23 augustus
1881 geboren was in Bergambacht. We
weten dan waarschijnlijk ook meteen
waarom Dirk op die dinsdag langs kwam:
hij kwam bij zijn vriendin zijn drieën-
twintigste verjaardag vieren. Dirk was
metselaar van beroep, en kan het zo zijn
dat hij in 1901 heeft meegeholpen aan
de verbouwing van de boerderij? In ieder
geval was het een serieuze vriendschap,
want Antje en Dirk trouwen twee jaar
later, op 5 april 1906 in Hillegersberg.
Kort na het huwelijk verhuist het kers-
verse koppel naar Schoonhoven, waar in
1908 en 1911 twee dochters uit het
huwelijk worden geboren. Na een
verhuizing naar Capelle aan den IJssel –
de broer van Antje, Zeger, was inmiddels
ook het huis uit en woonde sinds 1910
aan de Nieuwe Schinkel (Kanaalweg) in
Capelle – is in 1914 het gezin weer terug
in Rotterdam en woont het in de
Palestinastraat in Rotterdam-Kralingen.
Helaas overlijdt Antje al in 1923, op
zesenveertigjarige leeftijd. Dirk
hertrouwt in het jaar daarop met de

veertigjarige Ida Maria Piket en overlijdt op 24 augustus 1948 in Renkum, een dag na zijn achtenzestigste verjaardag.

Romance

Voor wie meer wil weten over de bewoners van de Ommoordseweg 262, is er een document beschikbaar dat geschreven is door Hans Hamakers, zonder wie de romance tussen Antje en Dirk nooit duidelijk was geworden. Het document is te vinden op site van de HVPA en van de historische commissie "De Ommoordse Polder" van de Bewonersvereniging "Heide-Bes". Zoals wellicht bekend heeft de commissie enkele jaren geleden een zeer lezenswaardig boekje uitgebracht over de Ommoordseweg en de woningen die daar stonden. De Ommoordseweg 262 is in 1969 gesloopt.

SPORTCAFÉ'S

Wim Heistek

In de jaren vijftig en de eerste helft van de jaren zestig van de vorige eeuw, in een tijd dat er nog geen sprake was van nieuwbouw in de Prins Alexanderpolder, bevonden zich in dit gebied twee café's waaraan vooral sporters veel herinneringen hebben. Allereerst café Plasbos van Gerard Biesheuvel, gelegen aan de Terbregseweg 358, ongeveer op de plaats waar nu de Huifkar zijn tenten verkoopt. Het andere was gelegen aan de Ommoordseweg 36, in eerste instantie bekend als De Witte Hoepel, daarna als café Bok. Op deze plaats staat nu de tennishal Ommoord.

Aan café Plasbos heb ik persoonlijke herinneringen, vooral als kleedgelegenheden voor onze trainingen in het nabijgelegen Kralingse Bos. In een gesprek met vriend Piet Timmers bleek dat hij als oud wielrenner kon verhalen over beide zaken.

Avondtrainingen

Ik voetbalde in die tijd bij de Kralingse vereniging V.V.O.R. Er was een schrijnend gebrek aan, vooral eigen, sportaccommodaties en zodoende moesten wij onze thuiswedstrijden afwerken op het grote gemeentelijk sportcomplex van Laag Zestienhoven. Mede gezien de reistijd en vooral bereikbaarheid in een tijd dat nog maar weinigen een auto hadden, werd voor de avondtrainingen gezocht naar mogelijkheden dicht bij huis. Er was geen veld met kleedgelegenheden te vinden en zodoende werd gekozen voor een wel heel bijzondere oplossing: het café van Biesheuvel, gelegen dichtbij het Kralingse Bos. Als trainer was er Cor Nederveen, telg uit een bekende familie van heiers en vooral in de schaatswereld zeer bekend. In mijn herinnering traiden we twee avonden per week uitsluitend op conditie. Dwars door het bos met oefeningen, sprinten, duurlopen waarbij de trainer vanwege de zwaarte graag gebruik maakte van de ruitersporen. Bij afgelasting van het voetbalprogramma mochten wij ook 's zaterdags meetrainen, Cor had dan de Schaatsvereniging Rotterdam onder zijn hoede. Wisten wij veel met welke schaatsers wij in die beginjaren meetrainden. Pas een paar jaar later werden namen als Kees Verkerk, Peter Nottet, Rudie Liebrechts en Stien Kaiser wereldnieuws, toen zij, vaak met groot succes, deelnamen aan Europese of wereldkampioenschappen en zelfs aan de Olympische Spelen. Trouwens, Cor Nederveen was ook nog masseur bij Nederlands schaatselite, zo las ik in een verhaal van Ard Schenk.

Koud water

Het café had boven een zogenaamde gelagkamer met biljart en daaronder een opslagruimte voor onder andere kratten en vaten bier en limonade. Tussen de kratten en fusten stonden wat stoelen, hingen een paar haken voor kleding en was er een kraan met uiteraard koud water. Datzelfde koude water kwam ook uit de enige douche. We wisten niet beter, op Laag Zestienhoven had elke (zeer povere) kleedkamer een bak met daarboven een stuk of vier kranen en daarnaast een douche. Alles alleen voorzien van koud water. Na de training

was het altijd gezellig, er was een traditionele drank die we imitatie noemden (citroen-limonade met bier) en we keken samen naar Europacup voetbalwedstrijden op een piepklein zwart-wit televisietoestel. En dan op de fiets naar huis, dwars door het Kralingse Bos.

Wielrenners

Behalve schaatsers en voetballers, maakten ook wielrenners gebruik van de lokaliteiten van Biesheuvel en van Bok. Bijvoorbeeld veteranenwielclub Sportief, opgericht begin jaren vijftig en enkele jaren daarna al koninklijk goedgekeurd. In eerste instantie was men gast bij Bok, waar men zich kon verkleeden in niet al te beste kleedkamers, maar de wielrenners vonden dit geen enkel probleem. Ze reden hun rondjes in de polder op vaste parkoersen met start en finish op de Ommoordseweg bij café Bok. Een zogenaamde kleine ronde ging via de Ommoordseweg-Capelseweg-Hoofdweg en Terbregseweg. Bij een grotere ronde reed men tevens over de Wollefoppenweg en het Zwarte Paadje. Er werd door de 'oudjes' (vanaf 35 jaar) fanatiek strijd geleverd, de eerste prijs was dan ook niet mis: een kop koffie met koek voor de winnaar, nummer twee kreeg alleen een kop koffie. Later verhuisde de wielervereniging naar de accommodatie van Biesheuvel.

Kartbaan

Bij café Bok lag ook een niet al te best voetbalveld waarop af en toe een wedstrijdje werd gespeeld. Op het veld werd later een kartbaan aangelegd en er ontstonden plannen voor een kunstijsbaan. De kartbaan moest worden gesloten vanwege geluidsoverlast voor de omwonenden.

Foto hiervoor:

Jaren 50. Op de fiets Piet Timmers, met rechts nog te zien een deel van café Bok (voorheen de Witte Hoepel) en links op de achtergrond het nu nog bestaande huis op de kruising Ommoordseweg en waar nu de Pres. Rooseveltweg loopt.

Foto hieronder:

Jaren 50: Wielrenners op de Ommoordseweg ter hoogte van café Bok. Ze rijden in de richting van Ommoord. Rechts is de toren van de Alexanderkerk in Terbregge te zien. Aan het eind van de Ommoordseweg nog de bebouwing van de Terbregseweg. Waar de auto staat is nu tuincentrum de Ommoordse Hof.

KRALINGSEVEER IN DE PERS

Wim Heistek

In vorige HVPA nieuwsbrieven kon u kennis nemen van berichten in de pers over de Prins Alexanderpolder in het algemeen. Deze berichten haalde ik uit historische kranten, door de Koninklijke Bibliotheek (KB) gedigitaliseerd en op internet geplaatst. Dankzij samenwerking van de KB met onder andere een aantal universiteiten en het Meertens Instituut zijn de mogelijkheden enorm toegenomen en zijn miljoenen pagina's uit boeken, kranten, tijdschriften en zelfs uit radiojournaals te raadplegen via de site www.delpher.nl. Onno de Wit schreef hier al over in zijn vaste column in de vorige nieuwsbrief.

In deze en komende nieuwsbrieven wil ik per keer een wijk onder de loep nemen. Ik begin met Kralingseveer, verreweg de

oudste wijk in het gebied Prins Alexander. Zomaar een paar berichten die een beeld vormen van Kralingseveer door de eeuwen heen.

Tolheffing

Het oudste bericht vond ik in de Rotterdamsche Courant van 21 februari 1837. "Op autorisatie van den Heer Administrateur der Domeinen zullen op Vrijdag den 24 Februarij 1837 des voormiddags ten elf ure worden aangeboden: De TOLLEN, gelegen op de Grootte Wegen der 1ste klasse en zulks voor den tijd van drie jaren, te aanvaarden primo April 1837 en voortdurende tot den 31 Maart 1840, in voege als bij De Gabel van het Kralingsche Veer, nabij Rotterdam."

Prins Alexander in Kralingseveer?

Een bericht in het Rotterdamsch Nieuwsblad van 21 augustus 1878 trekt de aandacht omdat het de naamgever van de polder betreft. "Men meldt ons van het Kralingsche Veer: in eenige bladen komt een bericht voor, als zoude Prins Alexander met zijne twee gasten jl Zaterdag een bezoek hebben gebracht aan het machinegebouw van den Alexanderpolder alhier, naar Z.K.H. aldus genoemd. Wij kunnen ten stelligste verzekeren dat dit bericht onjuist is, wel is de Prins met het Koninklijk Stoomjacht de Leeuw het Kralingsche Veer gepasseerd, maar aan wal is hij niet geweest."

Zalm

In vroeger tijden was Kralingseveer het middelpunt van de zalmvangst en bevond zich daar de enige zalmafslag in Nederland. Dagelijks waren berichten in de kranten te vinden als in het Algemeen Handelsblad van 18 april 1900: "gisteren werden aan het Kralingscheveer aangevoerd 33 winterzalmen, die Hfl. 1,65 tot per half kilo opbrachten."

Zeer strenge winter

De winter van 1929 was extreem streng en ook de grote rivieren waren dichtgevroren. Het Volk van 14 februari 1929: "Het verkeer IJsselmonde - Kralingsche Veer kan thans over het ijs plaatsvinden. Op de rivier de Maas werd heden schaatsen gereden." Het einde van de ijspret wordt gemeld in Het Vaderland van 1 maart 1929: "De veerdienst IJsselmonde

- Kralingsche Veer is hedenmorgen met de stoomboot geopend."

Annexatie

Tot 1941 behoorde Kralingseveer bij Capelle aan den IJssel, over de annexatie door Rotterdam schrijft het Limburgsch Dagblad op 10 mei 1941: "De besturen van de gemeenten Hillegersberg, Overschie, Schiebroek en IJsselmonde hebben thans mededeling ontvangen van het besluit, waarbij zij met 1 Juli worden opgeheven en worden toegevoegd aan de gemeente Rotterdam." "Het annexatiebesluit bevat verder nog de toevoeging van een deel van Capelle a.d. IJssel, in welke gemeente Kralingsche Veer ligt, aan Rotterdam."

Watersnood

Het jaar 1953 is de geschiedenis ingegaan als dat van de grote watersnood die ons land in de nacht van 31 januari op 1 februari trof. Hoewel de dijken bij Kralingseveer wel degelijk groot gevaar liepen, viel de schade hier mee. Het Vrije Volk van 2 februari 1953: "Aan de randen van de stad ontkwam men ook niet aan de watersnood. Rhoon, IJsselmonde, Hoek van Holland en Kralingscheveer, overal zette het water zijn merkteken."

Uitbreiding die nooit kwam

In Het Vrije Volk van 28 april 1953 las ik een opmerkelijk artikel over een grote uitbreiding van Kralingseveer die nooit is gerealiseerd.

Enige fragmenten uit het artikel wil ik u niet onthouden: "Vijfentwintig jaar geleden, toen Kralingscheveer nog een deel van Capelle a.d. IJssel was, keurde de raad een groot uitbreidingsplan goed, waardoor het dorpje honderdmaal zo groot zou worden en een enorm spoorweg- en industriegebied in de onmiddellijke nabijheid zou krijgen. Het werd nimmer werkelijkheid en kon het ook moeilijk worden. Na de annexatie door Rotterdam, in 1941, bleek al spoedig dat enkele factoren de groei van Kralingscheveer in de weg zouden staan."

Dijkverzwaring

Mede als gevolg van de watersnood

Foto genomen waarschijnlijk rond 1950. Tussen Kralingse Veer en Rotterdam zijn slechts weilanden te zien. Op de achtergrond de trein van station Rotterdam Maas richting Utrecht over het tracé waar nu de Van Rijckevorselweg loopt.

Fabriekssluiting

Een tot 1970 voor Kralingseveer belangrijke industrie sluit haar poorten, een

bericht dat zelfs het radiojournaal van 19 maart 1970 haalt: "De Albatros Kunstmestfabriek in Kralingseveer met 140 man personeel gaat begin juni dicht".

Verbetering woonmilieu

Op 4 februari 1975 zien we een bijzonder bericht in Het Vrije Volk: "De deelraad heeft gisteravond de eerste maatregelen voor verbetering van het woonmilieu in Ommoord, Alexanderpolder en Kralingsche Veer getroffen. Alle leden zegden toe hfl. 25,- presentiegeld te zullen afstaan voor de actie Zet een boom op."

Ontwerp bestemmingsplan

In de tweede helft van de zeventiger jaren is er nog steeds veel onduidelijkheid. In Het Vrije Volk van 3 februari 1976: "Duidelijkheid over het gebied 's-Gravenland is noodzakelijk voor de verdere ontwikkeling van Kralingseveer. Dat zegt het bestuur van de deelraad Prins Alexander in zijn standpunt over het ontwerp bestemmingsplan Kralingseveer. Het bestuur stemt in met de bestemming van Kralingseveer als woongebied."

Welk een tegenstelling met een bericht in dezelfde krant van 6 december 1976: "Het ontwerp bestemmingsplan voor Kralingseveer staat op een laag pitje bij de Dienst Stadsontwikkeling. Dit heeft wethouder Mentink van Ruimtelijke Ordening medegedeeld aan de deelgemeente Prins Alexander, die had gevraagd het ontwerp bestemmingsplan met zo groot mogelijke spoed te behandelen."

Referendum

De bewoners van Kralingse Veer kunnen zich door een referendum in 1976 uit-

werden dijken op hoogte gebracht en verbreed, zo ook bij Kralingseveer. In dezelfde editie van Het Vrije Volk: "Aan alle kanten zit Kralingseveer in de knel. Aan de zuidzijde ligt de dijk langs de IJssel, die verhoogd en verbreed moet worden. De dijkbebouwing aan de noordzijde moet dan verdwijnen, wat opnieuw woningproblemen met zich zal brengen. Op Wikipedia zien we het vervolg: "Kralingse Veer is gebouwd aan Schielands Hoge Zeedijk. Bij de watersnoodramp van 1953 brak deze dijk bijna door. In 1955 werden daarom in opdracht van het hoogheemraadschap van Schieland de huizen langs de dijk gesloopt om een dijkverzwaring mogelijk te maken. Hiermee verdween een belangrijk deel van de oorspronkelijke bebouwing van Kralingse Veer."

Weg op een spoorbaan

Onder de kop "Weg op spoorbaan" schrijft men over plannen tot aanleg van de weg, die we nu kennen als de Van Rijckevorselweg: "De Provincie is momenteel in onderhandeling met de Nederlandsche Spoorwegen over het gebruik van een deel van de oude spoorbaan Rotterdam - Utrecht, die als drager van de weg uitstekende diensten zal kunnen bewijzen. Gaat dit plan door, dan krijgt Kralingscheveer aan die zijde iets meer ruimte dan oorspronkelijk verwacht werd."

En dan een voor ons opmerkelijke passage: "De woningbouw van Rotterdam gaat met rasse schreden voort. De gemeente studeert al op plannen voor uitbreiding naar de Prins Alexanderpolder en wellicht zal daar eerder gebouwd worden, dan men wel eens verwacht."

spreken over hun voorkeur voor Rotterdam of Capelle aan den IJssel. De nieuwslezer van het ANP las voor: "Verreweg de meeste bewoners van de wijk Kralingscheveer willen bij Rotterdam blijven en wensen niet te worden geannexeerd door Capelle aan den IJssel. Dit is het resultaat van een gisteren gehouden volksstemming."

Rotterdam is boos

Capelle vond dit niet zo leuk getuige een bericht in Het Vrije Volk van 14 april 1978: "De activiteiten van burgemeester Van Leeuwen van Capelle aan den IJssel om Kralingseveer alsnog bij zijn gemeente gevoegd te krijgen hebben boosheid veroorzaakt in Rotterdam."

DE KRALINGSCHES TROEP

Vijf en negentig jaar scoutinggroep, deel 2. Van verkennersgroep voor Kralingsche jongens, tot gemengde scoutinggroep in Rotterdam-Oost.

Peter Pieterse

Wisselschild

Het jaar 1939 leek niet meer stuk te kunnen gaan voor de Kralingsche Troep. In mei 1939 won de Hanenpatrouille van de verkenners van de KT (o.l.v. Hans Allaries, Nol Blitz, Dirk Valstar, Jan van Zwieten, Piet Bruinzeel en Gerard Bast) van de negentien patrouilles de Nationale patrouillewedstrijden (27 t/m 29 mei) op Ada's Hoeve in Ommen. De landelijke patrouillewedstrijden waren de belangrijkste scoutingwedstrijden in Nederland. Het Wisselschild is huiswaarts naar Rotterdam genomen. "Hanen Kralingsche Troep 1939" staat er op. Pas met Pinksteren 1946 werd het Wisselschild doorgegeven aan de Springbokken uit Almelo. Waarnemend commissaris Roest van Limburg nam het schild, dat al die oorlogsjaren is gekoesterd, in ontvangst om het door te geven aan de nieuwe winnaars.

Duitsland viel op 1 september 1939 Polen aan. Nederland bleef neutraal, alleen was de vraag voor hoe lang nog. De voorbereidingen voor onze verdediging kwamen op gang. Op vitale

punten werden bunkers gebouwd door de gemobiliseerde troepen.

Toch ging ook het normale leven door. In november 1939 startte traditiegetrouw weer de inzameling door de Rotterdamse padvindsters van oud speelgoed, dat als het weer sinterklaasavond was, aan vele arme kinderen zou worden gegeven. Eerst werd het speelgoed opgeknapt en gerepareerd.

V.l.n.r. Hans Allaries, Nol Blitz, Dirk Valstar, Jan van Zwieten, Piet Bruinzeel en Gerard Bast.

Wedstrijden

Zo was er natuurlijk op 23 april de jaarlijkse Sint-Jorisviering bij de verschillende troepen in Rotterdam. Niet zoals gebruikelijk een gemeenschappelijk kampvuur en een mars met alle troepen door de stad, maar een groepsbijeenkomst op de terreinen van de verschillende padvindstersgroepen in de verschillende delen van Rotterdam. In het weekend van 27 en 28 april 1940 werden op het padvindsters buitencentrum Mildenburg te Oostvoorne gewoon de jaarlijkse districtspatrouillewedstrijden gehouden. De bedoeling van deze wedstrijden was om na te gaan welke patrouille, als beste van het district, Rotterdam mocht vertegenwoordigen op de Landelijke Patrouillewedstrijden die met Pinksteren werden gehouden in Ommen. En natuurlijk was de Hanenpatrouille van de verkenners van de KT paraat om hun titel te verdedigen. Heel veel Verkennersgroepen en Voortrekkersstammen waren zich, in de laatste dagen van april, aan het voorbereiden op het Pinksterkamp. Op de meeste scholen begon de korte Pinkstervakantie al op donderdagmiddag 9 mei. De Voortrekkers kampeerden meestal in Ploegverband en zonder leiding (Oûbaas en Baas) en er waren er

die al op de avond van 9 mei op de fiets stapten en 's avonds hun kleine tentjes (sheltertjes) opzetten en daarna onder de dekens kropen.

Duitse vliegtuigen

De verkenners troepen zouden meestal op zaterdagochtend vroeg vertrekken omdat de vrijdag en zaterdagmorgen voor Pinksteren normale werkdagen waren en de leiders dus geen vrije dag hadden. De meeste volwassenen hadden in die tijd een week - vijf werkdagen en de zaterdagmorgen - vakantie per jaar en snipperdagen kende men niet. Slecht een enkele troep waarvan de leiders bij het onderwijs werkzaam waren, kon op de vrijdagmorgen op weg gaan. Dus vertrokken de troepen pas op zaterdag. Zo was iedereen ook op 9 mei 1940 's avonds gepakt en gezakt en gereed om hetzij op vrijdag 10 mei of de zaterdag daarop zeer vroeg op de fiets te stappen. Het weer was voortreffelijk en volgens het weerbericht zou het ook tijdens de Pinksterdagen mooi blijven, dus het kon een goed kamp worden.

Het mocht niet zo zijn. Op vrijdag 10 mei omstreeks drie uur 's ochtends werd Nederland gewekt door het geronk van vele Duitse vliegtuigen, het bulderen van het Nederlandse luchtafweer geschut en, in de nabijheid van de vliegvelden, door het exploderen van de bommen. Het werd spoedig duidelijk dat Nederland in de Tweede Wereldoorlog werd betrokken en dat er ook van het Pinksterkamp niets terecht zou komen.

De oudere verkenners en voortrekkers kwamen wel bijeen op deze zonnige, schitterende voorjaarsdag, maar in plaats van kamperen waren er voor hen andere dingen te doen. Zij zouden de daaropvolgende dagen veel op de fiets zitten, maar dan als koeriers voor de diverse diensten waarbij ze werden ingedeeld. De eerstvolgende Pinksterkampen zouden pas in 1946 gehouden worden, maar dat wist men toen nog niet.

De vijf oorlogsdagen gaan ook aan de KT niet voorbij. Op 11 mei 1940 sneuvelt 2e luitenant bij de artillerie Carl E.F. Schnabel, een oud KT-er uit de periode 1925-1930, bij de herovering van vliegveld Ypenburg. Carl krijgt postuum op 9 mei 1946 de hoogste Nederlandse

onderscheiding, Ridder Vierde klasse der Militaire Willems Orde (MWO.4). Op 10 mei 2003 wordt de bibliotheek van het Instituut Defensie Leergangen (IDL) naar hem vernoemd. Op 13 mei, sneuvelt een tweede oud-Kt-er Luitenant Ferdinand Hoogewerff in de strijd om de Grebbe-linie bij Rhenen. Ook hij wordt postuum onderscheiden.

Bombardement

Op dinsdag 14 mei 1940, omstreeks 13.30 uur, begon, lange tijd voor de afloop van het zojuist ontvangen ultimatum, het bekende en verschrikkelijke bombardement op Rotterdam. In Rotterdam was luchtalarm gegeven. Vele mensen vluchtten een schuilkelder in, gingen plat op straat liggen of drukten zich tegen de gevels van grote gebouwen. In een kwartier tijd vielen 158 bommen van 250 kg en 1150 bommen van 50 kg neer op de stad. De schade was enorm. Verbindingen vielen uit, huizen vlogen in brand. De brand breidde zich zo snel uit dat het gehele hart van de stad in puin kwam te liggen. Tijdens het bombardement kwamen ook enkele bommen in de kassen in Prinsensland terecht. Het groepshuis van de Kralingsche Troep bleef echter gespaard. De volgende dag konden de tuinders vaststellen hoe krachtig de explosies in de stad moeten zijn geweest. Tussen hun kassen vonden ze papieren van de bank van Mees, toen nog gevestigd aan de Blaak. Veel getroffenen hebben na het bombardement een tijdelijk onderdak kunnen vinden bij de tuinders. Ook werden langs de Ringvaartweg en de Kralingseweg noodwoningen geplaatst. Dit waren houten huisjes die zelfs nu nog worden bewoond.

Hulpgoederen

Na het bombardement was er in Rotterdam een groot tekort aan van alles. Het was treffend te zien hoe in heel het land de oproep om Rotterdam te hulp te komen, werd nagevolgd. De transportwagens reden af en aan en kwamen uit de verste delen van het land, met dekens, bedden, kleding, schoeisel en vooral ook levensmiddelen. Alles was welkom. Het bombardement had veel vernield. Een van de ontvangst- en sorteerbureau's was in het gymnastiek-

lokaal van het Erasmiaans gymnasium, waar vanaf 18 mei 1940 de hulpgoederen uit Nederland door vrijwilligers en padvinders naar toe werden gebracht. De hulpverlening was voor een belangrijk deel afhankelijk van de hulp van vrijwilligers en de Rotterdamse padvinderij. Verderop in de straat werd een vleugel van het Unilevergebouw ingericht als noodhospitaal voor de vele gewonden met brandwonden en botbreuken.

Na de Duitse inval in mei 1940 bleven de Nederlandse padvind(st)erverenigingen zo goed en kwaad als het ging verder functioneren. Tijdens de oorlogsjaren bleef ook de KT bestaan, zij het dat de oranje (kleur van ons koningshuis) das met ingang van het nieuwe scoutingseizoen in september 1940 werd vervangen door een das met een geel front en een rode achtpuntige ster in de afhangende punt op de rug, naar het wapen van Kralingen. De groepsraad nam dit besluit om "alle uiterlijkheden, welke aanstoot geven kunnen en eventueel onze leden in moeilijkheden kunnen brengen, zooveel mogelijk te vermijden." Activiteiten buiten waren nagenoeg niet mogelijk. De bezetter nam steeds meer bezit van de dagelijkse gang van zaken.

Toen bleek dat de Nederlandse padvindersorganisaties niets wilden weten van de 'liefdesverklaring' van de Nationale Jeugdstorm van de NSB, werden ze op 2 april 1941 alsnog verboden, onder inbeslagname van alle - ook persoonlijke

- eigendommen, die ter beschikking werden gesteld van de Nationale Jeugdstorm en de Hitler Jugend. Uniformen en materialen moesten worden ingeleverd. De gehele administratie van het districtskantoor aan het Haringvliet werd in beslag genomen en vernietigd.

Om 12 uur die dag klonk plotseling door heel Kralingen telefoons: "De Duitsers hebben het Hoofdkwartier aan het Haringvliet bezet. Red wat er te redden valt". Vele handen maken licht werk. De tenten, pannen, vrijwel de gehele inhoud van het clubhuis werd op handkarren geladen en dook onder.

Hoofdbestuursleden werden gearresteerd en geïnterneerd, onze groepsleider Hopman Herman E. Maillette de Buy Wenniger zat toen al in de Amsterdamse gevangenis Weteringschans, later in de kerkers van het Oranje Hotel (1941-1942), de bijnaam van het huis van bewaring in Scheveningen. Door de gevangenneming van onze hopman werd de leiding van de Kralingsche Troep door oud-Akela Carel Lodewijk Wilhelm Wirtz waargenomen.

De voortzetting van de scoutingactiviteiten was strafbaar. Hoewel niet onverwacht was dit toch een harde klap voor de leden. De activiteiten voor de jongste leden, de welpen, werden gestaakt als zijnde te gevaarlijk, maar de meeste oudere verkenners en padvindsters, voortrekkers en pioniers en hun leidsters en leiders bleven contact houden. Men ging veelal illegaal verder. Van het één kwam dan soms het ander: het verzet. Met de enigszins provocerende oranje das toonden de leden van de Kralingsche Troep zich overigens nog wel tot 1943.

Mahjong club

Na het verbod in april 1941 werd de Stam van de KT op 12 september 1941 omgezet in een Mahjong club. Voor hen die dit spel niet kennen is het aardig om te weten dat dit uit China komt en dus op Chinese wijze gespeeld wordt. Iedere bijeenkomst namen de voortrekkers het spel trouw mee naar hun bijeenkomsten, maar ze speelden het zelden. In 1942 hielden ze in Berlicum, te midden van sneeuw en ijs, een kamp. De laatste bijeenkomst was het Pinksterkamp in

Oosterland in 1944, niet met padvindders maar met echte Mahjongspelers.

Leden van de KT zaten de oorlog niet stil en pleegden waar mogelijk verzet. Dit liep niet voor iedereen goed af. Akela Wirtz en vaandrig Stakenburg (eerst in de gevangenis aan de Weteringschans in Amsterdam) werden in de lente van 1943 op kasteel Staverden vastgezet. Later wordt Akela Wirtz in Vught geïnterneerd. Na zijn vrijlating was Vaandrig Stakenburg in 1944-1945 koerier van de Raad van Verzet in Rotterdam en conservator van 's Rijks kunstschaten.

Twee andere leden van de Kralingsche Troep, Gerard Bast en Jan van Zwieten, stapten met de automatische stencil-machine van de KT de illegaliteit in en construeerden een telefooncentrale midden in de stad, waarmee ze actief deelnamen aan het verzet.

Op 18 mei, Hemelvaartsdag in 1944, werd oud-troep leider Jan Nauta door verraad opgepakt door de SD op een van zijn tochten door België naar de Pyreneeën. Na Scheveningen en SD gevangenis Haaren kwam hij in Kamp Oranienburg terecht. Jan Nauta overleefde de oorlog, anderen waren minder gelukkig. Hans Weinberg kwam op 14 januari 1944 om in Auschwitz. Jacob Mees Wzn. stierf als verzetstrijder op 19 december 1944 in concentratiekamp Neuengamme en oud-verkenner Henk Sloof stierf op 25 februari 1945 in Dachau. Piet Haanebrink, lid van de KT in de periode 1931-1936, was in zijn studententijd koerier voor de Landelijke Organisatie voor Hulp aan Onderduikers, district II Noord Brabant-Oost. Piet Haanebrink en later F. van Hoek waren belast met het vervoer van gestolen distributiebonnen van Boxtel naar Tilburg, waar de bonnen onder de ca. 1000 onderduikers werden verdeeld. Piet kwam in 1944 om in Tilburg. H.C. Meulmeester overleed op 9 juni 1943 te Rotterdam en Nicolaas Verhagen op 21 september 1944 te Baarn.

In de herfst van 1944 groeven de Duitsers dwars over de Kralingseweg een tankgracht, die bedoeld was om de geallieerden na een eventuele invasie in hun opmars te hinderen. Voor de aanleg moesten enkele tuindershuizen en het verenigingsgebouw van de hervormde

kerk (gebouwd in 1933) dat op de hoek van de Ringvaartweg/Turfweg stond, worden gesloopt.

Het verenigingsgebouw was hervormd en had het opschrift 'Zaait aan alle wateren'. In 1947 is het op de plek herbouwd, het heet nu de Oosterkapel.

Dolle Dinsdag

Op 5 september 1944 ('Dolle Dinsdag') verwachtte de bevolking op grond van onjuiste mededelingen van Radio Oranje en een stroom van euforische geruchten, dat de geallieerde Rotterdam zouden binnentrekken. De verzetsorganisatie LKP bezette enkele vitale objecten om deze tegen vernieling door de zich terugtrekkende Duitse troepen te beschermen. Na deze dag verhardde de aanpak van de bezetter tegenover de illegaliteit drastisch. Gearresteerde leden van het gewapende verzet werden voortaan vaak standrechtelijk doodgeschoten en ook het aantal represaillemaatregelen nam toe. Executies vonden in Rotterdam in de regel plaats op de schietbaan aan de Kralingseweg vlakbij het groepshuis Cappadocië of, bij represailles, op de plek waar een verzetsdaad zich had voltrokken.

In periode van 21 september 1944 tot en met 24 december 1944 werden op de schietbaan van de Kralingsche Schietvereniging door de bezetter 38 Nederlandse mannen gefusilleerd.

Bevrijding

Na de Hongerwinter werd Rotterdam op 6 mei 1945 bevrijd en trokken Britse en Canadese troepen Rotterdam binnen. Na de bevrijding werd het hoofdkwartier van de Rotterdamse Padvindders tijdelijk gevestigd in de Herman August

Franckenschool aan de Hofdijk 11. Van hieruit werden ook de Padvinders hulpdiensten gecoördineerd, zoals de Padvinders Postdienst.

Op 8 mei 1945 om 8.00 uur zette een colonne van Scout International Relief Service Teams zich in beweging, via de Veluwe Zoom naar de Grebbeberg. De keuken- en kantinewagen teams waren doorgereden naar onder meer Rotterdam. Daar werden de Pijlkop en het Klaverblad op de wagens en de uniformen door het herrezen padvindsters en padvinders herkend en bestormd. Ze boden onmiddellijk hulp, ook al stonden de meisjes en jongens en hun leiding door de ondervoeding vaak te beven in hun schoenen, voor zover ze die nog hadden. In de grote steden begon men, in overleg met de plaatselijke artsen, voedsel te verstrekken aan de zeer zwakken en de zeer ondervoeden, die niet in staat waren naar de kantine-wagens te gaan om voedsel, een mengsel van biscuit en melkpoeder in water gekookt, in ontvangst te nemen.

Mei 1945: Padvinders helpen in Rotterdam bij het overladen van Engelse voedselvoorraden.

Op 12 mei 1945 deden KT-ers met oranje das mee aan het defilé op de Coolsingel ter ere van de herinstallatie van burgemeester mr. Pieter Jacobus Oud (7 mei 1945). Op woensdagavond 16 mei 1945 kwam de groep voor het eerste weer bijeen op het groepshuis Cappadocië aan de Kralingscheweg. Vanaf 19 mei 1945 waren er weer wekelijkse opkomsten van de KT.

De padvinders hadden in de oorlog aan de goede kant gestaan. De aanloop was

na de oorlog dan ook enorm. Op 30 juni 1945 werden 75 nieuwe verkenners geïnstalleerd door Hopman Herman E. Maillette de Buy Wenniger. De Groep floreerde. In de zomer van 1945 had de KT meer dan honderd verkenners, verdeeld in twee vendels (Rood en wit) van elk vijf patrouilles. De Voortrekkersstam bestond uit 22 man. Het eerste zomerkamp na de oorlog (3 tot 11 augustus 1945) ging met 82 verkenners en tien man leiding naar Baarle-Nassau. Dit was voor de meesten hun eerste kamp en veelal ook de eerste keer van huis. Tenten waren er nauwelijks en het eten was nog op de bon. Ze werden vervoerd door legervrachtwagens en hadden de beschikking over legertenten.

Tijdens een groot defilé op de Coolsingel ter ere van de verjaardag van koningin Wilhelmina op 31 augustus 1945 (zie foto hieronder) werd de groepsvlag van de KT meegedragen in een optocht van padvindsters en padvinders samen met de samenwerkende jeugdorganisaties. In september startte het eerste normale padvindersseizoen. Toen was de oorlog pas echt voorbij.

Dit is een verhaal uit de historie van De Kralingsche Troep. Scoutinggroep De Kralingsche Troep hecht aan haar tradities, de hoed met de vier deuken, het oude duckdalf insigne, de Sint-Jorisviering, maar de groep gaat ook mee in de veranderende maatschappij. Scouts zie je overal, op zaterdag in en om het clubhuis, maar bijvoorbeeld ook met activiteiten in het Prinsenspark, de dodenherdenking en Koninginnedag in de wijk.

Scouting neemt een belangrijke plaats in in het dagelijks leven. Dit vertaalt zich naar vier maatschappelijke peilers: jeugd en vrijwilligers, jeugd en maatschappij, jeugd en leren, en jeugd en groen. Op elk gebied leveren scouts hun bijdrage aan de maatschappij. Een belangrijk motto bij Scouting is dan ook 'de wereld een beetje beter achterlaten dan dat je hem gevonden hebt'.

Scoutinggroep De Kralingsche Troep staat niet op zich zelf, maar is een onderdeel van de wijk.

Extra informatie is te verkrijgen bij:
info@kralingschetroep.nl
www.kralingschetroep.nl

AFSCHEID DEELGEMEENTE

Op 19 maart nam Rotterdam afscheid van de deelgemeenten. Reden voor ons om stil te staan bij de geschiedenis van onze deelgemeente. Dat doen we door twee keer Frans van der Hilst aan het woord te laten die van 2010 tot 2014 deelraadsvoorzitter was. In zowel zijn nieuwjaarstoespraak van afgelopen januari als zijn afscheidstoespraak van afgelopen maart, maakt hij de balans op van 39 jaar deelgemeente Prins Alexander. In combinatie een persoonlijke en enthousiaste terugblik, die we de lezer niet willen onthouden.

Nieuwjaarstoespraak Frans van der Hilst

Frans van der Hilst, toen voorzitter van de deelgemeenteraad Prins Alexander hield op 7 januari een laatste nieuwjaarstoespraak.

Dames en heren,

Namens deelraad en dagelijks bestuur heet ik u van harte welkom op onze laatste nieuwjaarsreceptie. De traditie voor het houden van nieuwjaarsrecepties dateert van 4 januari 1986. Overigens, de deelgemeente Prins Alexander bestond toen al elf jaar.

39 jaar deelgemeente Prins Alexander

In ons archief trof ik de nieuwjaarstoespraak van 1986 aan, uitgesproken door de toenmalige voorzitter Dick Klaassen. Zo was de deelgemeente de spin in het web bij het ontwikkelen van de wijk Prinsenland en vroeg de verkeersontsluiting van Winkelcentrum Oosterhof (Alexandrium was er nog niet) en de kantoren al haar aandacht.

Op 19 maart doen de gebiedscommissies hun intrede. Dan nemen we afscheid van negenendertig jaar deelgemeente Prins Alexander. Het stadsbestuur neemt dan de bevoegdheden en taken van de deelgemeenten over.

De financiële administratie is al per 1 januari overgegaan. Dat betekent dat de Coolsingel vanaf nu verantwoordelijk is voor de financiële uitvoering van onze besluiten – de laatste dateren van 17 december jl.: 20 miljoen aan jaarpdrachten aan diensten en instellingen. De stad zal alle professionaliteit moeten aanwenden, zijn hemdsmouwen moeten opstropen om ervoor te zorgen dat de bewoners niet zonder dienstverlening komen te zitten op bijvoorbeeld de terreinen zorg, welzijn, sport en cultuur. Wij steken veel energie in zaken waar we nog steeds invloed op hebben, zoals het overdragen van een gezond financieel huishoudboekje, een organisatie achterlaten die 2014-proof is en het borgen van programma's en netwerken.

Dank

Op deze plaats wil ik onze ambtenaren hartelijk bedanken voor hun deskundigheid, inzet en professionaliteit. En dat in een tijd van een grote stedelijke reorganisatie.

Ervan uitgaande dat kwaliteit de norm is voor een nieuwe baan of andere functie,

zie ik hun toekomst rooskleurig tegemoet.

Afscheid

Op 25 maart neemt het deelgemeentelijk bestuur afscheid met een receptie in het Alexandrium. Op dat afscheid wil ik niet vooruit lopen, maar ... dat de betekenis en positie van Prins Alexander op de ontwikkeling van dit gebied sterk bepalend zijn geweest, staat buiten kijf. Kijkt u maar eens om u heen. Er is letterlijk hard aan de weg getimmerd. Dit deel van onze stad is veranderd in een aantrekkelijk en gevarieerd stadsdeel met zo'n 94.000 inwoners. Als u er meer over wilt weten, wijs ik u graag op het prachtige boek 'De Prins Alexanderpolder en Rotterdam, van veenmoeras tot polderstad'.

Resultaat

Het is niet de juiste plek, maar toch wil ik u een enkel resultaat hier niet onthouden:

Er is keihard gewerkt en veel ondernomen om het niveau van de buitenruimte – ondanks sterk verminderde financiële middelen - op orde te houden. Daar zijn we in geslaagd en dat is met een ondergrond van dik water een prestatie.

Met onze Alexanderspelen zijn we een toppertje in Rotterdam. Zo kent Prins Alexander enkele sportplus verenigingen. En dat aantal neemt toe. Samen werken door samenwerking aan een attractief en veilig winkelcentrum Zevenkamp. Daarvoor zijn met onze partners belangrijke stappen gezet. Het hart van Zevenkamp wordt attractiever door meer diversiteit, stimuleren van samenwerking en goede marketing. Ook de stevige inzet op het vlak van veiligheid gaat resultaten opleveren.

Uitdagend en spannend

Dames en heren, het is zo 19 maart. U kunt dan stemmen voor een nieuwe gemeenteraad en helemaal nieuw voor gebiedscommissies: een nog nergens in de praktijk beproefde vorm van bestuur. Uitdagend omdat het stadsbestuur van Rotterdam meer eenvormig en centraal geleid gaat besturen. Tegelijk krijgen de bewoners door advies en participatie een grotere stem en invloed. Niet alleen uitdagend, maar ook spannend!

Spannend, omdat gebiedsplannen dienen te ontstaan vanuit de inbreng van bewoners, ondernemers en instellingen.

Hoe groter het draagvlak, des te groter het gewicht is aan adviezen richting het stadsbestuur. Een van de belangrijkste voorwaarde daarbij is dat zowel gemeenteraad als college van B. en W. de adviserende stem van de gebiedscommissies serieus nemen. Dat vraagt om een veranderende bestuursstijl: geen dirigerende, maar wel een faciliterende, participatieve overheid.

Burgerkracht

Vrijwilligers stonden vorig jaar in de spotlights van onze nieuwjaarsbijeenkomst. Dat was geheel in lijn met de legendarische woorden van J.F. Kennedy, die ik drie jaar geleden - vrij vertaald - aanhaalde: "Wat kan ik voor de deelgemeente doen in plaats van, wat kan de deelgemeente voor mij doen." In die ambitie zijn zeker resultaten geboekt. Zo hebben vele vrijwilligers – mede door de inzet van onze vrijwilligersarrangeur - hun netwerk uitgebreid en/of versterkt en is onze website Ons Alexander hét informatiepunt en vliegwiel, dat borging geeft.

Talenten

Wat we óók willen, is onze kinderen de ruimte geven om hun talenten te ontdekken. Daarvoor hebben we een programma ontwikkeld: 'Iedereen is een ster'. De ster kan u bij binnenkomst haast niet zijn ontgaan. De verschillende kleuren vertegenwoordigen de zes talentwerelden; wetenschap en natuur, techniek en ICT, taal en communicatie, sport en bewegen, kunst en cultuur en ambachten.

Met 'Iedereen een ster' willen we bereiken dat het met onze kinderen en jongeren goed gaat. Door de jeugd hun talent vroegtijdig te laten ontdekken, waarbij we ook ouders en opvoeders betrekken, krijgen ze meer zelfvertrouwen en leggen ze makkelijker contacten. Dat is van betekenis voor hun ontplooiing, hun vooruitzichten en hun maatschappelijke positie.

Afscheidstoespraak Frans van der Hilst

Frans van der Hilst hield op 25 maart in Woonmall Alexandrium een toespraak op de afscheidsreceptie van deelgemeente Prins Alexander.

Geachte dames en heren,

Geschiedenis

Wist u dat er in het IJsselmeer een vierlandenpunt heeft gelegen? Daar kijkt u van op, hè? Iets boven het midden van het meer raakten de grenzen van Hillegersberg, Kralingen, Capelle aan den IJssel, Nieuwerkerk aan den IJssel en Zevenhuizen elkaar. Inderdaad, dat was niet hét IJsselmeer, maar het IJsselmeertje dat in het huidige Zevenkamp was gelegen. De merenbuurt daar herinnert er nog aan.

Annexaties en grondruil hebben het gebied van Prins Alexander tot Rotterdams grondgebied gemaakt.

- De eerste annexatie vond plaats in 1895: Kralingen en een deel van Kralingseveer

- In 1941 werden het oostelijk deel van Kralingseveer en Hillegersberg geannexeerd.

Bij een brokje geschiedenis ontkom je niet aan een aantal jaartallen:

November 1961: de eerste paal in de Noorwitsstraat gaat de grond in:

Alexanderpolder is geboren – nog geen Het Lage Land genoemd.

In de zeventiger jaren – net als de eerste bewoners in Ommoord hun nieuwe woning hebben betrokken, ontstaan er plannen voor een zelfstandige stad in de oostflank van Rotterdam: het ROCA-gebied, met mogelijke namen als IJsseldam en Alexanderstad.

Voor bewoners van Prins Alexanderpolder, die Rotterdam hebben helpen grootmaken vallen die plannen slecht: "Moeten we weer op klompen lopen", wordt er geroepen.

In 1970 worden zelfs Kamervragen over IJsseldam gesteld. ROCA haalt het niet.

Naar een deelgemeente

30 mei 1974: de Rotterdamse gemeenteraad besluit de deelgemeente Rotterdam-Oost in te stellen. Na Charlois,

Hoek van Holland en Hoogvliet (in 1972), de vierde deelgemeente.

13 november 1974: de eerste deelgemeenteraad wordt gekozen (Ommoord, Het Lage Land, Prinsenland, Kralingseveer).

8 januari 1975: de deelraad van Rotterdam-Oost komt voor het eerst bijeen in de Verrijzeniskerk in het Lage Land. De eerste voorzitter van de deelgemeente, de heer Theo Fransman, wordt geïnstalleerd, al snel opgevolgd door Mia van IJperen (maar dat terzijde).

18 september 1975: Het gebied krijgt zijn huidige naam: Prins Alexander.

Zernikeplaats 350

De eerste locatie van het deelgemeentekantoor was in Ommoord, een voormalige dokterspraktijk aan de Zernikeplaats. Mia van IJperen, de eerste voorzitter zat samen met de deelgemeentesecretaris in de dokterskamer. De 3 beleidsmedewerkers waren in de wachtkamer gezet. In de keuken zaten twee typistes en de financiële medewerker, de postmedewerker zat in het onderzoekskamertje en op de gang mocht de repromedewerker zijn werk verrichten.

In 1978 verhuisden we naar de villa in het Semiramispark, enkele jaren later naar een kantoorpand aan de Hoofdweg eveneens in het Semiramispark. En nu al weer geruime tijd aan het Prins Alexanderplein.

Prins Alexander

Wat heeft Prins Alexander niet?

Een eigen een wapen. Waar deelgemeentes als Charlois, Kralingen, Delfshaven en Hillegersberg/Schiebroek er eentje hebben, moeten wij het zonder doen. Daarvoor is ons gebied waarschijnlijk te jong. Hoewel, Kralingseveer. Dat veer wordt al in een oorkonde uit 1333 genoemd. Ik heb wat onderzoekswerk verricht naar het wapen van Kralingseveer. Helaas! Ik kwam uit bij dat van Kralingen.

Wat heeft Prins Alexander wel?

Voor buitenstaanders kan Prins Alexander niet altijd even een goed imago hebben: anonieme buitenwijk, saai slaapstad. Anoniem met meer dan tien

miljoen bezoekers alleen al aan Alexandrium!
Wij, wij weten wel beter.

Kwaliteiten van de polder

- groenstedelijk karakter, met veel recreatiemogelijkheden: wonen in en aan het groen is hier sterk vertegenwoordigd
- het stadse karakter: bewoners voelen zich sterk verbonden met de wereldstad Rotterdam
- elke wijk heeft zijn eigentijdse karakteristiek en daarmee zijn eigen identiteit:
- uitstekende (infrastructurele) voorzieningen mogen er zijn

Prins Alexander is een welvarende deelgemeente. De inwoners van onze deelgemeente zijn tevreden bewoners. Zij vinden Prins Alexander een prettige omgeving om te leven, te wonen, te werken en te recreëren.

Als bewoners verhuizen, doen ze dat maar al te vaak binnen Prins Alexander (wooncarrière in het eigen gebied!). Ook voor andere Rotterdammers is Prins Alexander zeer aantrekkelijk.

Het stadsbestuur moet zich daar heel goed van bewust zijn. Maar al te vaak hoor ik dat Prins Alexander in de overgang zit van de ontwikkelfase naar de beheerfase. En hierin schuilt nu precies het gevaar! Onderhouden alleen is niet genoeg. Dit gebied moet verder door kunnen ontwikkelen. In dit gebied moet er geïnvesteerd blijven worden. Nogmaals, alleen met onderhouden winnen we het niet.

Prins Alexander heeft het verschil weten te maken.

53 Jaar, met 39 jaar deelgemeente, is hier met hart en ziel gewerkt. Die 39 jaar deelgemeente is zeer zeker niet alleen maar kommer en kwel geweest, zoals sommige sceptici van het deelgemeentelijk bestel willen doen geloven. Velen (bewoners, organisaties, verenigingen, ondernemers, bestuurders en politici) hebben hun nek uitgestoken. Dat deden, en doen ze nog steeds, omdat ze iets met dit gebied hebben. Ze voelen zich bij Prins Alexander betrokken. De laatste 4 jaar heeft het dagelijks bestuur dat aan den lijve mogen ervaren. Voor de constructieve samenwerking, uw inzet

en enthousiasme spreek ik mijn waardering en dank uit.

Gebiedscommissie

We staan aan het begin van een nieuw vorm van bestuur. Uitdagend en spannend heb ik het eerder genoemd. Bewoners krijgen door participatie een grotere stem en invloed. Dat is een enorme uitdaging voor het nieuwe stadsbestuur, een uitdaging die het moet waarmaken.

Vanuit de samenwerking van bewoners, ondernemers en instellingen dienen gebiedsplannen te ontstaan. Alleen als de natuurlijke spanning tussen hun ambities en de plannen van het college van burgemeester en wethouders in evenwicht is, heeft het functioneren van het nieuwe bestuursbestel een goede kans van slagen. Een voorwaarde daarbij is wel dat de gemeenteraad en het college de adviserende stem van de gebiedscommissies serieus nemen. Dat vraagt om een veranderende bestuurstijl. Daar past geen dirigerende, maar wel een faciliterende, participatieve overheid bij.

Nieuwe structuren, nieuwe kansen

Om mooie dingen voor Prins Alexander te bewerkstelligen/te behouden moet er de juiste balans gevonden worden tussen de verschillende actoren. En ik verzeker u, dat gaat lukken.

Prins Alexander blijft het verschil maken. Tenminste als de 'wens' om dat te doen wordt veranderd in de wil om dat verschil waar te maken. Want als het college en gemeenteraad hun ambities goed uitvoeren in Prins Alexander, zal de roep om terugkeer van de 'goede oude tijd' uitblijven.

Digitale fotopresentatie tijdens afscheidsreceptie

Begin februari 2014 nodigde het dagelijks bestuur van de deelgemeente Prins Alexander het bestuur van de HVPA uit om een digitale fotopresentatie samen te stellen over de Prins Alexanderpolder en de 39 deelgemeente jaren. Hiertoe is een oproep geplaatst op de pagina van de deelgemeente in De Havenloods van 26 februari en 5 maart.

Dit heeft geresulteerd in een doorlopende presentatie van ruim 450 foto's uit privéverzamelingen en uit de HVPA collectie.

Het HVPA bestuur dankt met plezier de inzenders van foto's: Marjanne van Ginneken, Els Frigge, Danny Krieger, Marie-José van den Oever-Hof, John C. Tintel, Jopie Onel-Beems, Niek Overvoorde en Henk Lengkeek.

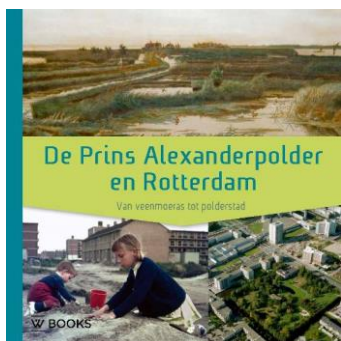
IN MEMORIAM

Rudy E. Philipszoon (1943-2013) en Riny van Mourik-Sijrier (1930-2014). Twee bijzondere leden van de Historische Vereniging Prins Alexander zijn helaas in het afgelopen half jaar de HVPA ontvallen.

Rudy Philipszoon heeft o.a. onuitwisbare herinneringen achter gelaten door zijn niet aflatende inzet, brede kennis en betrokkenheid bij de Huurdersvereniging 'Ons Belang', voor het behoud en de renovatie van de Prinses Margrietflat aan het Bramanteplein in Prinsenland. Zijn belangstelling voor de historie, het heden en de toekomst van het gebied Prins Alexanderpolder resulteerde in een warme belangstelling voor en trouwe aanwezigheid op de bijeenkomsten van de HVPA.

Mevrouw Van Mourik was een actief en zeer betrokken lid van de Immanuelkerk aan de Berlagestraat in Het Lage Land. Bijzondere herinneringen koestert het HVPA bestuur aan de gesprekken met haar, de laatste jaren veelal per telefoon. Haar belangstelling voor de vereniging was spontaan en zeer trouw. Wij denken met respect terug aan het HVPA lidmaatschap van deze beide leden.

BOEK

'De Prins Alexanderpolder en Rotterdam. Van veenmoeras tot polderstad' is een uitgave van de HVPA en WBOOKS. Het boek is

onder andere te koop in de Rotterdamse boekhandels en kost € 19,95.

Heeft u vragen of opmerkingen?

Neem dan contact op met de HVPA: secretariaat
Van der Helmstraat 448
3067 HN Rotterdam
tel. 010 420 62 73 of 06 108 697 09
email: secretaris@hvpa.nl

Lid worden van de HVPA?

U kunt lid worden door of € 15,- of € 12,- voor 65+ over te maken op rekeningnr. NL18 RABO 0140 2657 08, t.n.v. Historische Vereniging Prins Alexander.

De HVPA wordt sinds 2007 financieel ondersteund door deelgemeente Prins Alexander.

Colofon

Nummer 20
april 2014

Aan deze Nieuwsbrief werkten mee:
Wim Heistek
Frans van der Hilst
Peter Pieterse
Ineke Tirion-Beijerinck
Onno de Wit

Eindredactie:
Willy Hilverda

Fotoverantwoording:

p. 1 en 6 - HVPA verzameling
p. 3 en 4 - Piet Timmers
p. 7, 9, 10, 11 - Scoutinggroep De Kralingsche Troep / Peter Pieterse
p. 12 - deelgemeente Prins Alexander
p. 16 - WBOOKS

ISSN 2210-9293